

Mitä nyt?

Kolmen kysymyksen happotesti

Petri Ruohio

Keskustelu tekoälystä ja sen vaikutuksista tulevaisuuden työelämään pauhaa raivokkaana. Minunkin käteeni sattui tekoälytutkija Max Tegmarkin Elämä 3.0, josta on tovi sitten ilmestynyt Kimmo Pietiläisen ansiokas suomennos. Kaltaisilleni tekoälykeskusteluun aiemmin kehnosti vihkiytyneille teos tarjoaa mainion alkupisteen.

Tegmark kirjoittaa yleistajuisesti tekoälyn vaikutuksista ihmiskunnan tulevaan kehitykseen. Tulevaisuudessa, joskin määrittämättömässä sellaisessa, hämöttää hänen arvionsa mukaan Elämä 3.0, jossa ihminen kykenee suunnittelemaan laitteistonsa ja ohjelmistonsa. Nyt elämme Tegmarkin mukaan kulttuurista vaihetta 2.0. jolloin ihminen kykenee suunnittelemaan vasta ohjelmistonsa, mutta ei vielä laitteistoaan.

Elämä 3.0 on suositeltavaa luettavaa myös strategiseen suunnitteluparadigmaan vihkiytyneille – piirtäähän Tegmark teoksessa useamman skenaariovaihtoehdon tulevaisuudesta. Elämmekö älykkyysräjähdysen jälkeen hyvää tarkoittavan tekoälyn alaisuudessa vai orjuuttaako ihmiskunta tekoälyn omiin tarkoituksiinsa? Vai toteutuuko sittenkin skenaario, jossa tekoälyn kehittäminen keskeytetään tietoisin toimenpitein? Informaatio- ja bioteknologian tulevaisuudessa hämöttävää liittoa on pohdiskellut myös Yuval Noah Harari bestseller-teoksissaan. Osalla meistä – mitä todennäköisimmin sillä rikkaimmalla prosentilla, joita ehkä on myös tämän lehden lukijakunnassa – on tulevaisuudessa mahdollisuus kehittää lääketieteen avulla itsestään kuolemattomia.

Ihmiselle jonka sukutarinassa paperitehdas ei tarkoita vertaisarvioituja artikkeleja suoltavaa tutkijavelhoa, vaan konkreettista tuotantolaitosta, teoksesta jäivät erityisesti mieleen kolme kysymystä, joihin kaltaiseni uraa aloittelevan tai tulevaisuuden uravalintoja tekevän nuoren tulisi vastata:

- Edellyttääkö ammatti ihmisten kanssa vuorovaikuttamista ja sosiaalista älyä?
- Liittykö siihen luovuutta ja nokkelien ratkaisujen keksimistä?
- Edellyttääkö ammatti työskentelyä ennustamattomassa ympäristössä?

Uskaltaisin todeta kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun alana selvittävän tämän happotestin kunniallisesti. Osallistuin viime syksynä YSSin ja SUMin yhteistyössä järjestämään rekrytointitapahtumaan, ja mahdollisuuksia vaikuttavaan tarjolla riittämiin. Pitäisi vain homo sapiensina tietää – Harariin jälleen viitaten – mitä todella haluaa.

Suorittamassani Aalto-yliopiston Spatial Planning and Transportation Engineering -maisteriohjelmassa tätä nykysuunnittelun kompleksisuutta kehoitetaan syleilemään. Kirjoitushetkellä etsimme kanssaopiskelijoiden kanssa työkaluja, joita Vihdin kunta tarvitsisi työkalupakkiinsa megatrendien puristuksessa. Konkreettiset tapausesimerkit tarjoavat mainioita mahdollisuuksia havainnoida, mitä kompleksisuus käytännössä tarkoittaa.

Ratkaisuja pohditaan myös lokakuussa 60-vuotiasta taivaltaan juhlivassa YSS ry:ssä. Olen nähnyt vain viimeisimmän etapin, joten en ole oikea henkilö esittämään pitkän linjan arvioita. Sen sijaan Liisa Knuutin kirjoittama seuran 50-vuotishistoriikki tarjoaa vielä vuosikymmenen jälkeenkin havainnollisen kurkistusikkunan yhdistyksen toimintaan.

Johtokunnan jäsen Jaakko Salonen pohtii 1966 laatimassaan muistiossa yhdyskuntasuunnittelun tärkeimpiä asioita Suomessa. Kolmannessa ranskalaisessa viivassa Salonen pohtii miten yhteistoimintaa voisi edistää. ”Kokoontumalla, keskustelemalla, ystävystymällä”, kuuluu hänen ehdotuksensa.

Kaikkiin näihin tarjoaa edelleen mainiot puitteet emoyhdistys yhteistyössä YS-lehden ja Pohjois-Suomen alueosaston kanssa. Vaikka YSS on jo isoäiti-iässä, yhdistyksellä on tulevaisuudessakin kortensa kannettavana kehoon nokkelia ja luovia ratkaisuja etsittäessä. Eräs osoitus YSS:n uudistumiskyvystä on julkaisuputkessa odotteleva Kaupunkidialogeja -podcast. *Arm aber sexy*, kuten totesi Klaus Wowereit Berliinistä reilu vuosikymmen sitten.

Tekoälytutkija Tegmarkin skenaarioissa on mukana myös vaihtoehto, jossa kehitys keskeytyy ihmisen itse itselleen ja ympäristölleen aiheuttamien tuhojen vuoksi. Ihmiskunta pelkää ilmastokriisiä ja ydinsotaa, ja kenties kohta jotain muuta. Skenaariot vaihtuvat, mutta YSS säilyy vaikuttajana jatkossakin.

Kompleksisina aikoina YSS:a on hyvä muistaa juhlia. Toivottavasti vailla tekoiloa.

Kirjoittaja on Yhdyskuntasuunnittelun seuran sihteeri

KIRJALLISUUS

Harari, Yuval Noah (2017). *Homo Deus - A Brief History of Tomorrow*. Harvill Secker.

Knuuti, Liisa (2009). *Yhdyskuntasuunnittelun seuran tarina - herraklubista tutkijoiden verkostoksi*.

Teoksessa *Yhdyskuntasuunnittelun seura 50 vuotta*. Yhdyskuntasuunnittelun seura ry.

Tegmark, Max (2018) *Elämä 3.0. - Ihmisenä oleminen tekoälyn aikakaudella*. Alkuteoksesta suomentanut Kimmo Pietiläinen. Terra Cognita.